

А. С. Бебело, доцент кафедри політичної економії
ф-тів управління та маркетингу

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Підготовка, організація та проведення заліків, іспитів — це не просто одномоментний етап, а динамічний, цілеспрямований, перманентний процес діяльності кожної кафедри і кожного викладача. Адже широкий фронтальний перевірки піддаються не лише знання студентів та набуті ними навички, уміння навчально-наукової роботи, теоретико-прикладного мислення тощо, але й ефективність діяльності кафедри.

На оптимальне узгодження цілей і завдань — тих, хто навчається, та тих, хто навчає, має бути спрямована і система контролю та оцінювання знань. Вибір форм і методів цієї системи — творчий процес, який включає як об'єктивні, так і суб'єктивні аспекти (моменти), але тут важливо конструктивно «нейтралізувати» останні, в т.ч. і за допомогою відповідної формалізації елементів системи контролю та оцінювання знань.

При цьому важливо сформувати такий механізм реалізації форм і методів контролю та оцінювання набутих знань, коли підсумковий результат (оцінка) буде «зароблятися» студентом протягом усього семестру та інтегрувати в собі різні види і форми виконаних завдань¹.

Таким чином, потрібно створювати інтегративно-цілісну систему, яка б органічно поєднувала результати поточного і підсумкового контролю навчання студентів та оцінювання їхніх знань.

Суттєвий нормативно-методичний крок в цьому напрямі зроблено наприкінці 2001 р. Ухвалами Вченої ради та НМР університету, відповідні положення яких закріплені наказом ректора «Про затвердження порядку оцінювання знань студентів з урахуванням поточної успішності» (від 03.01.2002 р.).

Надана студенту можливість «нагромадити» за семестр від 1/5 до 2/5 підсумкової оцінки за виконання різних видів навчальних

¹ До речі, в університеті дана навчально-методична проблема була поставлена в площину практичної реалізації ще п'ять років тому в рекомендаціях науково-методичної конференції (Див.: Контроль навчання і забезпеченні якості освіти: матер. наук.-метод. конф. (1 лютого 1996 р.). — К.: КНЕУ, 1997).

завдань, в результаті їх поточного контролю, принципово має змінити філософію власного ставлення до навчання. Адже без вагомого попереднього «заділу» позитивний кінцевий результат на іспиті взагалі є проблематичним.

Істотним дидактично-методичним доробком пропонуваного «Порядку оцінювання...» є те, що механізм його реалізації: а) виступає дієвим засобом підвищення мотивації до регулярної роботи студентів над навчальним матеріалом; б) постійно підводить їх до самостійних висновків щодо необхідності засвоєння більш раціональних способів, навичок власної пізнавальної діяльності; в) сприяє своєчасному виявленню труднощів і відставань, що надає можливість вжити відповідні ДІІ для упередження подібних випадків у майбутньому; г) допомагає ув'язати окремі навчальні проблеми, теми, розділи дисципліни в цілісну систему.

Позитивними моментами запропонованої концепції контролю та оцінювання знань є також її відкритість, регламентованість у формах і часі та прозорість.

В той же час низка положень «Додатку» до наказу потребують подальшої апробації та відповідного узагальнення, оскільки в навчально-методичному аспекті, на наш погляд, не є досконалим та чітким орієнтиром кафедрам до дії. Зокрема, — це запропонований поділ та унормування оцінювання в балах «об'єктів поточного контролю»: а) систематичність та активність роботи протягом семестру (20 балів); б) виконання модульних завдань (20 балів). Тут з точки зору методично-облікової практики їх оцінювання виникає декілька проблем.

Перша з них — це щодо складових «систематичності та активності роботи» студента (Додаток С. 3—4.). Ознайомлення з аналогічною практикою ряду інших вузів показує, що часто для отримання рубіжної суми балів поточного контролю додають нерівнозначні величини. Так, ефемерні бали за присутність на лекціях чи семінарах, за участь у науковому гуртку, конференції тощо додаються до фактичних оцінок — «3», «4», «5», які зароблені студентом та узагальнені викладачем за відповіді на семінарах, за контрольні, в т. ч. і з тестування, при презентації реферату, курсової тощо. При такому підході сума цілого (а це від 20 до 40 балів) і логічно, і математично не є коректною, оскільки складається із різно порядкових величин. Крім того, деякі види та форми студентської навчальної діяльності як суб'єктивно, так і об'єктивно вони взагалі не виконували. Наприклад, не брали участі у науковому гуртку чи конференції і не тому, що не мали на-

міру одержати додаткові бали, а тому, що за комплексною оцінкою викладача ці бали вже зароблені з даної дисципліни своєю роботою та знаннями.

Кафедри в своїх критеріях, а їм надано таке право, можуть враховувати та оцінювати різноманітний спектр навчальної діяльності студента.¹ Водночас, тут важливо: по-перше, не викликати в останнього плутанини та розгубленості відносно того, що і як оцінює та чи інша кафедра; по-друге, не допустити «змістовного ералашу» в оцінюючих показниках. Для цього, на мій погляд, потрібно на Науково-методичній раді КНЕУ домовитись і обґрунтувати концептуальну тезу: всі відокремлені кафедрою для поточного оцінювання види та форми навчальних завдань (котрі в різній мірі виконані, як і невиконані) «фокусуються» в узагальнених викладачем комплексних оцінках — «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно». Наприкінці семестру викладач (згідно з чинними Наказом та Ухвалами) ці оцінки трансформує в 20-бальну (п'ятикратну) шкалу: «незадовільно» — менше 10 балів; «задовільно» — 10 балів; «добре» — 15 балів і «відмінно» — 20 балів.

При цьому слід зауважити, що деякий алогізм тут надає виокремлення виконання модульних завдань з питомою вагою в 20 балів, оскільки створює наступну обліково-методичну проблему. Справа в тому, що оцінка за результати модульного завдання є інтегральною похідною за відповідний блок навчального матеріалу, який вже вивчався і оцінювався через виконання різних завдань студентами (семінари, реферати, тести, контрольні з окремих тем тощо). Оцінка за модуль фактично наче «підтверджує» роботу студента щодо її «систематичності та активності» протягом семестру, без чого йому гарантована незадовільна оцінка. Коли ж буде навпаки: поточний контроль незадовільно, а модуль-позитивно, то це свідчить про недосконалу форму контролю. Думається, що більш логічно було б виділити в окремий вид оцінювання завдання (теми, проблеми), які винесені на самостійне вивчення студентами.

¹ 3 метою привернення уваги колег до проблеми, спеціально з елементами іронії, відмічу, що оцінювальний спектр видів навчальних робіт може охоплювати: від того скільки разів він чхнув на лекції як «показника його бодрствування «до кількості отриманих ним лауреатських нагород за наукові винаходи.

Але важлива доцільність тих чи інших показників з точки зору репрезентативності та їх дієвості. Так, нині витає (і не лише в повітрі) ідея — оцінювати у відповідних балах наявність конспектів лекцій. А як бути, коли студент може стенографувати, а викладач не знає такої «грамоти». Хто оцінить такий конспект? Слід погодитись з опонентами, що таких студентів одиниці, як і тих, котрі знають матеріал, а на заняття не ходять. Але ж вони є!

Але оскільки оцінювання модульних завдань має нормативний характер (згідно з наказом), то пропонуємо їх оцінювати (незалежно від прийнятих бальних систем) з переводом у традиційну чотири бальну систему: менше 10 балів — «незадовільно»; 10 — «задовільно»; 15 — «добре»; 20 балів — «відмінно».

За умови позитивних оцінок (10 і більше балів) сума балів за «систематичність та активність роботи протягом семестру» і «за виконання модульних завдань» складає загальний результат поточного контролю в діапазоні від 20 до 40 балів.

Вважаю за можливе в перспективі відмовитись від такого поділу об'єктів поточного контролю знань студента, а всі їх оцінювати в діапазоні від 0 до 40 балів за п'ятикратною шкалою.

По кафедрі політекономії формами і видами для оцінювання навчальної діяльності студента можуть бути: участь в обговоренні питань на семінарському занятті; виконання навчальних політекономічних задач і вправ; контрольнотестова перевірка знань по темах; виконання контрольних завдань з кожної теми, яка винесла на самостійне вивчення; підготовка рефератів і фіксованих виступів; ведення словників та конспектів першоджерел, визначених викладачем, а також виконання двох модульних завдань.

А. В. Бегун, канд. екон. наук, доцент
кафедри інформаційного менеджменту

АВТОМАТИЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ ІЗ ДИСЦИПЛІН ЕКОНОМІЧНОГО НАПРЯМКУ

Широке впровадження в навчальний процес комп'ютерних технологій надає можливості отримання якісних сучасних знань з різних дисциплін економічного профілю. Такі технологічні рішення як інтернет-сайти, інтранети, портали, різноманітні бази даних, пошукові системи і т. д. створюються людьми. А це обумовлює визначену суб'єктивність підходу до змісту подавання питань дисциплін, які вони відображають на екрані. Тому при контролі знань суто економічного профілю інтерфейс взаємодій між студентом і комп'ютерною системою має бути «дружній» — максимально простий, логічний, різноманітний з одного боку і авторизований — з другого.

Для контролю знань з конкретних економічних дисциплін пропонується комп'ютерна програма з «дружнім» інтерфейсом і детальними можливостями аналізу виконання окремих завдань